

ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟ θέατρο 'Επιδαύρου οι «Βάτραχοι» του 'Αριστοφάνη από τον θίασο του 'Εθνικού θεάτρου σε μετάφραση 'Απ. Μελαχρινού, με σκηνοθεσία 'Αλέξη Σολομού, σκηνικά και κοστούμια Σάββα Χαρατσιδη, μουσική Μάνου Χατζιδάκι και χορογραφία 'Ελ. Τσουκαλά.

ΣΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΙΑ

Βάτραχοι»

ΠΡΟΤΕΛΕΥΤΑΙΟ έργο του 'Αριστοφάνη οι «Βάτραχοι», χαριστική βολή μεταθανάτια ενάντια στον Εύριπίδη και «μπουμέραγκ» ενάντια στον εαυτό του. Τό βόλι γύρισε πίσω και βούλωσε το στόμα του 'Αριστοφάνη για δώδεκα χρόνια, μέχρι που έγραψε τις «'Εκκλησιάζουσες», τελευταίο του έργο — μ' όλο που ήταν ακόμη νέος — αιτιολογικό και απολογητικό της χολερικής επιθετικότητας του και της απ' αυτήν απορρέουσας θωμολοχίας του, για να έκδικηθ όλους όσοι απολάμβαναν τις χαρές της ζωής, την φιλοσοφία του Σωκράτη και τις καινούργιες ιδέες, τις παλαιστροές και τις δημοκρατικές ελευθερίες, τον έρωτα και τὰ συμπόσια, που αυτός τὰ είχε στερηθ ύπακούοντας στις απαγορεύσεις της ανδροειδούς μητέρας του που τον απομάκρυνε μαζί με τον πατέρα του από την 'Αθήνα και τους απομόνωσε στην Αίγινα, απ' όπου, με τὰ έργα του άρχισε να επιτίθεται, μεταξύ σοβαρού και άστειου, ενάντια στους νέους και τή δημοκρατία και σε κάθε ξεχωριστό άνθρωπο της πολιτείας, όπως τον Σωκράτη, τον Περικλή, τον 'Αλκιβιάδη ή τον Κλέωνα, τον Λάμαχο, τον Κρατίνο και ιδιαίτερα τον Εύριπίδη που τον φθονούσε για την δημοτικότητα του, τὰ δημοκρατικά του κηρύγματα και τις έρωτικές ήρωίδες. Τόν πρωτοχτύπησε στους «'Αχαρνείς» (425 π.Χ.), τούδωσε στις «Θεσμοφοριάζουσες» (411 π.Χ.) τὸ καίριο πλήγμα που ανάγκασε τον Εύριπίδη ν' αὐτοεξορισθ στην Μακεδονία και με τούς «Βατράχους», τήν μεταθανάτια βολή, έννιά μήνες μετά τον θάνατο του Εύριπίδη (405 π.Χ.) με σκοπό νά τόν έξευτελίση στή μνήμη του κοινού που τόν αποθέωσε. Όμως μία τέτοια πρόθεση ήταν επικίνδυνη για τόν 'Αριστοφάνη και είναι στο σημείο αυτό αξιοθαύμαστος για τήν επινόητικότητά του στο νά καμουφλάρη τήν άνελέπτη έμπάθειά του και μάλιστα νά βρῇ και «άποδιοπομπαίους τράγους» νά φορτώση όλες τις εϋθύνες ύστερα από προσπάθεια νά παραπλανήση τόν θεατή.

ΕΤΣΙ εμφανίζεται ὁ Διόνυσος που προσάτης του θεάτρου και στενωχωρημένος που κι οί τρεις μεγάλοι — Αίσχύλος, Εύριπίδης και 'Σοφοκλής — έχουν πεθάνει, αποφασίζει νά κατέβη στον 'Αδη για ν' αναστήση τόν ένα απ' αυτούς, ύστερα από διαγωνισμό μεταξύ τους κι αφού αφήση νά νοηθῇ ότι προτιμά τόν Εύριπίδη. Πρώτο ναρκωτικό που πετάει στον θεατή τών «Βατράχων» ὁ 'Αριστοφάνης, με δεύτερο τις κωμικές και διασκεδαστικές περιπέτειες του Διόνυσου μέχρι που νά φτάση από τήν Γῆ στον 'Αδη. 'Ο έξευτελισμός ενός θεού σαν τόν Διόνυσο που άγεται και φέρεται από τόν ύπνρέτη του, είναι ένα άλλο, άπροσδόκητο ζέσπασμα της επιθετικότητας του 'Αριστοφάνη. 'Ως έδω όμως ὁ θεατής, και διασκεδάζει και δέν υποψιάζεται τήν πρόθεση του 'Αριστοφάνη. Ούτε ακόμα όταν άρχίζει ὁ καταχθόνιος διαγωνισμός με αντίδικους τόν Αίσχύλο και τόν Εύριπίδη και κριτή τόν Διόνυσο. Στο σημείο αυτό τήν μανία του κατά του Εύριπίδη τήν μεταβάλλει ὁ 'Αριστοφάνης στον Αίσχύλο, δεύτερο «άποδιοπομπαίο τράγο» και για μία φορά ακόμα απαλλάσσεται από τήν εϋθύνη στην αντίληψη τών θεατῶν. 'Αλλά και πάλι δέν είναι ήσυχος και παρουσιάζει τούς «Βάτραχους» όχι με τ' όνομά του, αλλά με τ' όνομα του ήθοποιού Φιλωνίδη. Τελικά, κι ένῳ σ' όλη τήν διαδικασία, ὁ κριτής Διόνυσος έπαιρνε τὸ μέρος του Εύριπίδη, θγάζει τήν απόφαση εναντίον του. Στή γῆ θ' ανέβη ὁ Αίσχύλος. Στόν 'Αδη σαν τραγικός θά θρονιασθῇ ὁ Σοφοκλής. Κι ὁ Εύριπίδης θά πεταχθῇ σὰ σκουπίδια. 'Ετσι έβγαλε τὸ τελευταίο άχτι του κατωτερισμοῦ του ὁ 'Αριστοφάνης. Τήν πρώτη εκείνη παράσταση τήν παρακολούθησε κι ὁ Σωκράτης, έλεεινολογώντας τόν άδίστακτο πολέμιό του και δίχως νά του περάση από τή σκέψη πώς από τούς τρεις δρόμους που υποδεικνύει για τόν 'Αδη ὁ 'Αριστοφάνης — αυτοκτονία, γκρεμός και κώνειο — ὁ τρίτος θά ήταν ὁ δικός του.

Με τήν ίδια εύκαιρία ὁ 'Αριστοφάνης βάζει στο στόμα του χορού μερικές ζεματιστές για κάθε έποχή αλήθειες, που άφορούν πολίτες, πολιτικούς και πολίτευμα, ικανοποιώντας έτσι και τις ένδεχόμενες μεμφιμοιρίες τών θεατῶν.

Ο ΑΛ. ΣΟΛΟΜΟΣ στο στοιχείο του. Είδικευμένος αριστοφανιστής, δούλεψε τούς «Βατράχους» από κάθε πλευρά έκμεταλλεύσιμη τόσο για γέλιο άναπάντεχο όσο και για θεαματικότητα, σε στενή συνεργασία με τήν μουσική, τήν σκηνογραφία, τήν χορογραφία, τήν κινησιολογία και τήν ένδυματολογία που αυτήν τή φορά ανταποκρίθηκαν τόσο στο έργο όσο και στήν έποχή του, αν και για τήν τελευταία αυτή, ὁ σκηνοθέτης ξεθαρρεύτηκε σε έκουγκρονιμούς θαρραλέους, με συρτάκι, ρουμελιωτισμούς, άμερικανισμούς κλπ. που όμως απορροφῶνται έντεχνα στο συνολικό πνεῦμα. 'Ανάλογες μετατροπές έγιναν και σε σημεία της μετάφρασης, με ελάχιστες αποβλητέες λέξεις (καπέλλο, έπιδαύρια κλπ.) στο στόμα τών ήρώων.

Πρωταγωνιστές ὁ Στ. Βόκοιτις (Διόνυσος) και ὁ Παντ. Ζερβός (ύπνρέτης του). 'Αν και ὁ ρόλος του Διόνυσου δέν ήταν σὰ μέτρα του, όμως τόν άρτίωσε χαρακτηρίζοντας τις λεπτομέρειες. 'Αντίθετα ὁ ρόλος του Ξανθία ήταν σὰ μέτρα του έρμηνευτή του κι έτσι έκάλυψε και κάποια λεπτομερειακά κενά. 'Εξαιρετοι σε μικρότερους ρόλους ὁ Γκ. Μπινιάρης ('Ηρακλής), ὁ Κ. Κοκάκης (Χάροντας), ὁ Γ. 'Αργύρης (Αίσκός). Οί δυὸ βασικοί ρόλοι του Εύριπίδη και του Αίσχύλου αποδόθηκαν δημιουργικά χαρακτηρισμένοι από τόν Λυκ. Καλλέργη και τάν Β. Κανάκη. Γοπητευτική στον μικρό της ρόλο ἡ Μιράντα Ζαφειροπούλου (θεραπεινίδα) και με πολλή γραφικότητα οί δυὸ πανδοχέτριες και ὁ δούλος του Πλούτωνα με τήν 'Ελ. Ζαφειρίου, τήν Φωτ. Μανέττα και τόν Στ. Ρωμανό.

'Εκφραστική ἡ απόδοση τών Χορικῶν, τόσο στους Μύστες, με Κορυφαίες τήν Π. Καπιτοινέα, τήν Θεανώ 'Ιωαννίδου, τήν Β. Δεληγιάννη και Κορυφαίους τόν Τ. Βουλαλά, τόν Κ. Κοσμόπουλο και στους Βατράχους, τόν Νάσο Κεδράκα.

Συνολικά μία παράσταση πολύ ικανοποιητική για τις διάφορες κατηγορίες τών θεατῶν που πλημμύρισαν τις κερκίδες του θεάτρου.